

Miasta małe i średnie

Fundamenty i filary polityki rozwoju

Karol JANAS

kjanas@irmir.pl

18 listopada 2023, Białowieża

Konferencja pn. „Czy udało się wykorzystać potencjał wewnętrzny miasta Hajnówka?”
Prezentacja pierwszych efektów Projektu Hajnówka OdNowa – Zielona transformacja
– produkt lokalny, turystyka, partycypacja, monitorowanie rozwoju.

obserwatorium.miasta.pl

geoportal.miasta.pl

Program badawczy Obserwatorium Polityki Miejskiej i Regionalnej (OPMR) jako podstawa kształtowania zrównoważonej polityki miejskiej i regionalnej w Polsce w oparciu o wiedzę – etap II

I. BADANIA POLITYKI MIEJSKIEJ i REGIONALNEJ

1.1 Raport o stanie miast i regionów – diagnoza / trendy /uwarunkowania rozwoju

- a) Miasta średnie – ośrodki subregionalne (IV rząd) [2025]
- b) Miasta małe i średnie – ośrodki ponadlokalne (V rząd) [2025]
- c) Miasta duże – ośrodki regionalne (III rząd) [2026]
- d) Ośrodki metropolitalne (rząd I i II) [2027]
- e) Miasta małe – ośrodki lokalne (rząd VI i VII) [2028]
- f) Przemiany polskiej sieci osadniczej i trendy urbanizacyjne [2028]

linktr.ee/obserwatorium

Centrum wiedzy o rozwoju miast i regionów

finanse • gospodarka • mieszkalnictwo • mobilność •
przestrzeń • środowisko • urbanizacja • zarządzanie

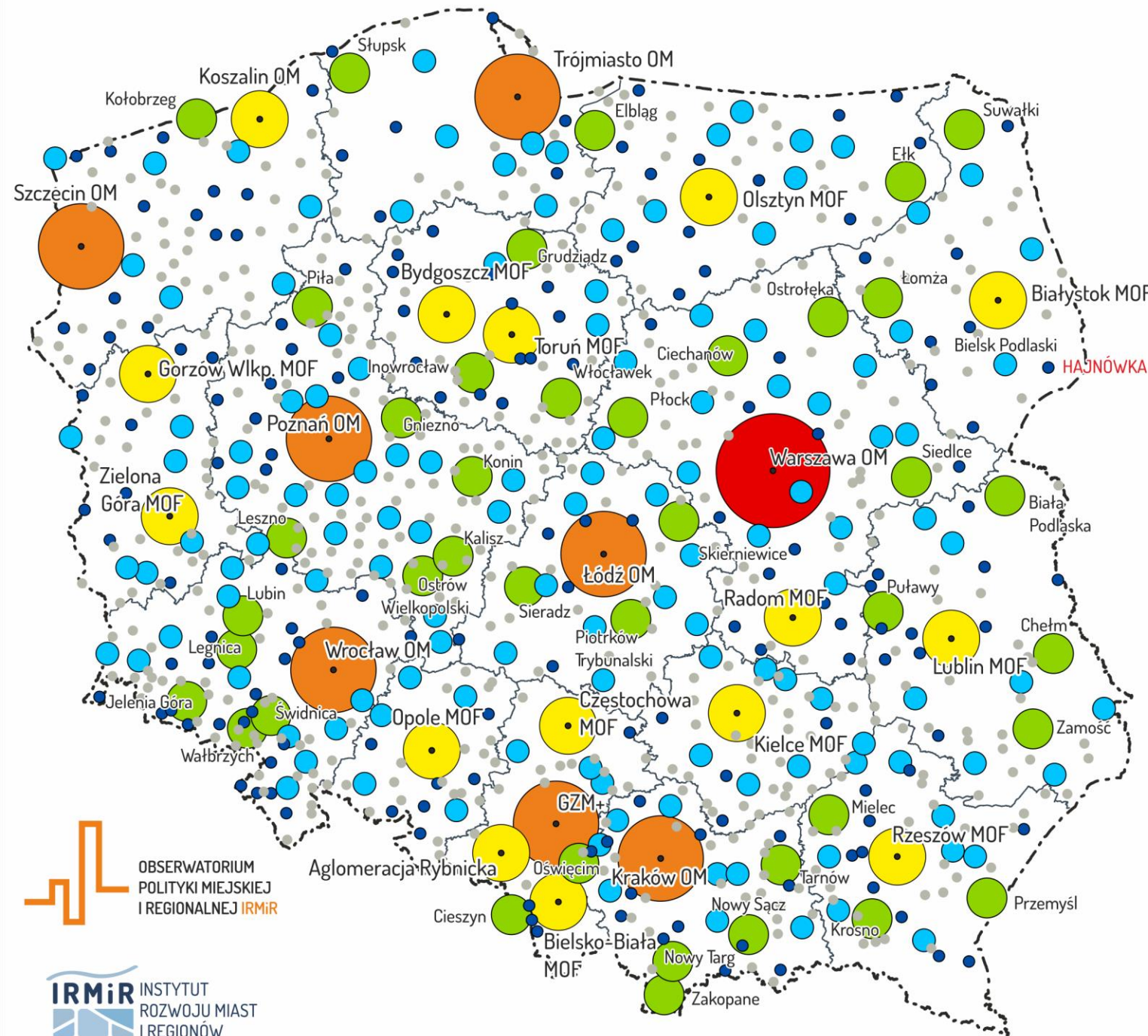
obserwatorium.miasta.pl

OBSERWATORIUM
POLITYKI MIEJSKIEJ
I REGIONALNEJ IRMiR

HIERARCHIA FUNKCJONALNA MIAST w Polsce

Poziomy hierarchiczne polskich miast
z uwzględnieniem obszarów metropolitalnych
i funkcjonalnych miast* I-III rzędu (2020 r.)

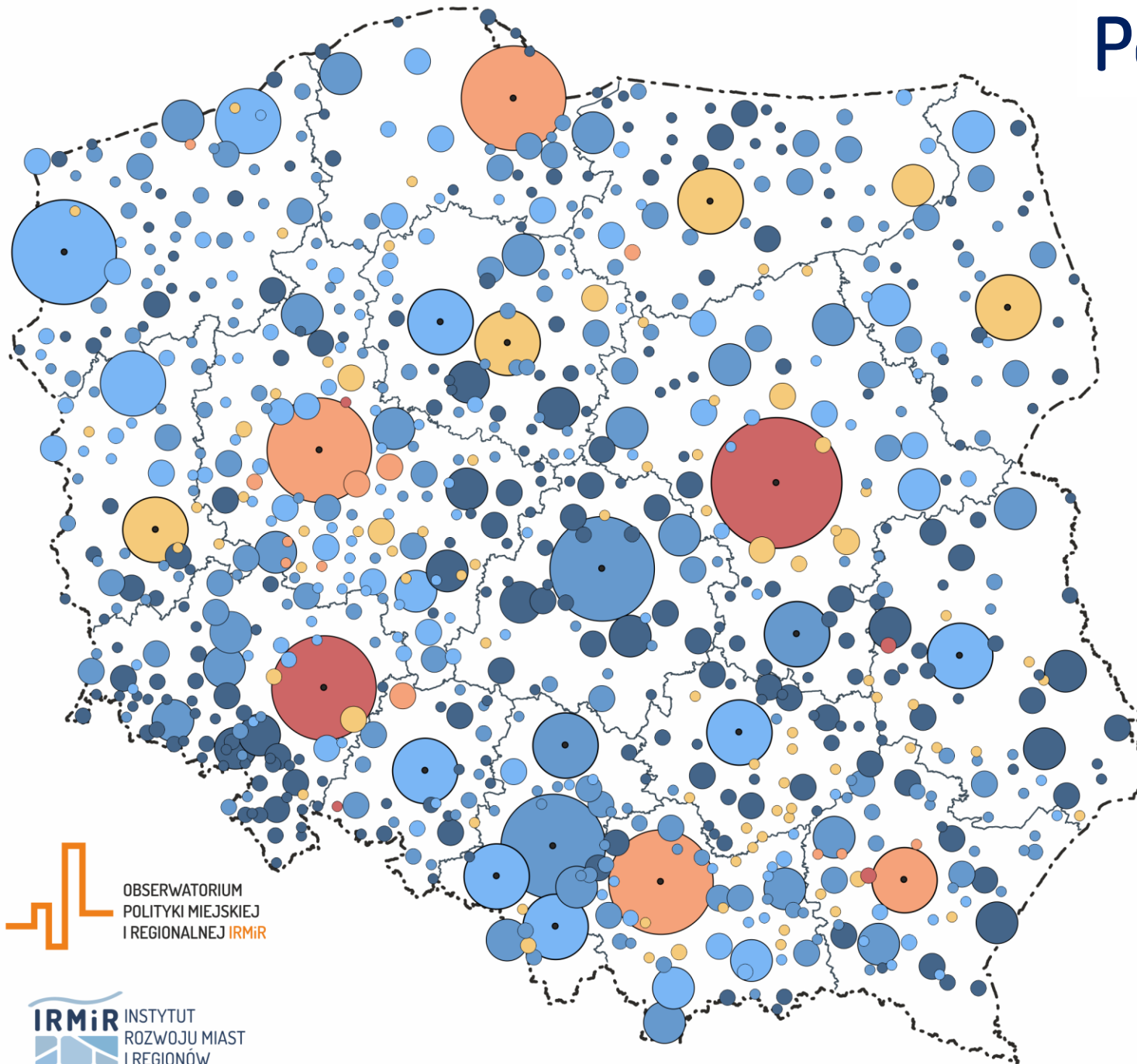
Rząd I		Metropolia ogólnokrajowa (1)
Rząd II		Metropolia ponadregionalna (7)
Rząd III		Aglomeracja regionalna (15)
Rząd IV		Ośrodek subregionalny (40)
Rząd V		Ośrodek ponadlokalny (132)
Rząd VI		Silny ośrodek lokalny (169)
Rząd VII		Ośrodek lokalny (455)

*) Delimitacja miejskich obszarów funkcjonalnych (w tym metropolitalnych)
za : Śleszyński, Komornicki 2016.

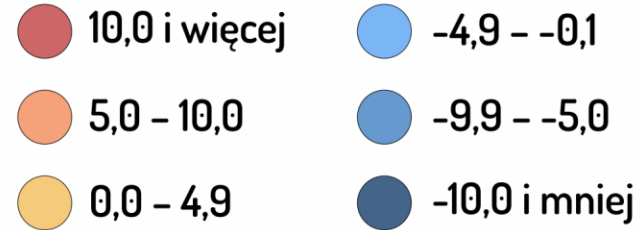
Źródło: Opracowanie OPMR IRMiR na podstawie Sobala-Gwosdz i in. 2023

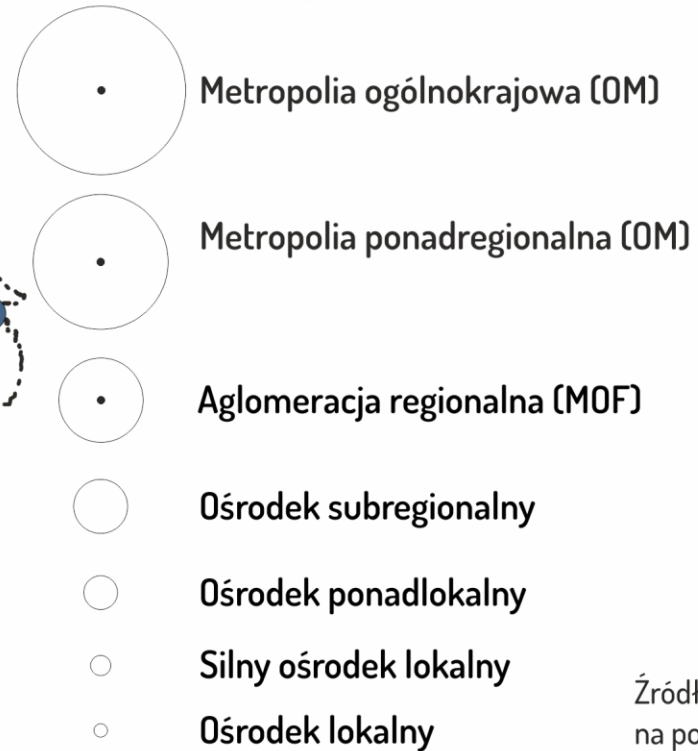
Polska policentryczna?

Zmiana liczby ludności w latach 2011–2021 [%]

Poziomy hierarchiczne polskich miast z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych miast I-III rzędu (2020 r.)

Polska policentryczna?

- Metropolizacja
- Suburbanizacja
- Niska dzietność i starzenie się społeczeństwa

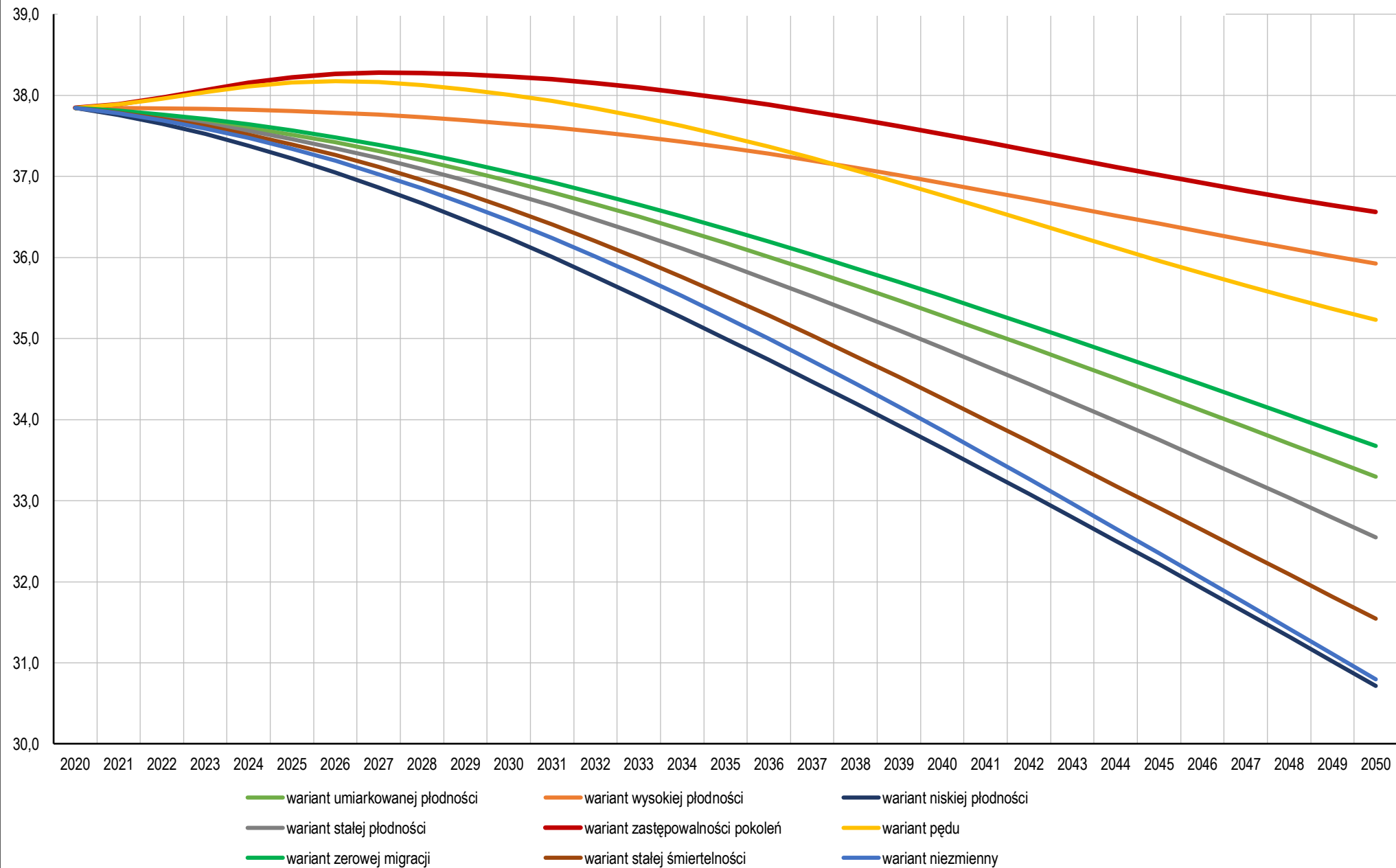
Zmiana liczby ludności w latach 2011–2021 [%]

OBSERWATORIUM
POLITYKI MIEJSKIEJ
I REGIONALNEJ IRMiR

IRMiR INSTYTUT
ROZWOJU MIAST
I REGIONÓW

Scenariusze rozwoju demograficznego Polski do 2050 r. wg ONZ

Fundamenty i filary polityki rozwoju miast

Czy można „sterować” rozwojem miast?

Źródło: <https://polferries.pl/na-promach/mf-wawel/>

Źródło: lot.com.pl

Czy można „sterować” rozwojem miast?

Źródło: [https://polferries.pl/na](https://polferries.pl/)

Źródło: lot.com.pl

Jak zwiększyć szanse na rozwój i wykorzystać „lekkie powiewy” ?

- Ambitna wizja wyrastająca z trzeźwej diagnozy i oceny rzeczywistości
- Rozpoznanie, mobilizacja i wykorzystanie lokalnych zasobów w 150%
- Przywództwo, budowanie koalicji prorozwojowej – wszystkie ręce na pokład
- Zamiast czekania na sprzyjający wiatr – wykorzystywanie każdego najmniejszego podmuchu
- Zaplanowanie zintegrowanej polityki rozwoju i jej konsekwentne (acz elastyczne) wdrażanie
- Krew, pot i łzy

„Panowie, skończyły się nam pieniądze. Musimy zacząć myśleć”

E. Rutherford / W. Churchill

Miasta małe i średnie

Fundamenty i filary polityki rozwoju

Karol JANAS

kjanas@irmir.pl

18 listopada 2023, Białowieża

Konferencja pn. „Czy udało się wykorzystać potencjał wewnętrzny miasta Hajnówka?”
Prezentacja pierwszych efektów Projektu Hajnówka OdNowa – Zielona transformacja
– produkt lokalny, turystyka, partycypacja, monitorowanie rozwoju.

obserwatorium.miasta.pl

geoportal.miasta.pl